

I.11. Unió Europea

(de l'1 de juliol al 31 de desembre de 2007)

Narcís Mir*

Tractat de Lisboa pel qual es modifiquen el Tractat de la Unió Europea i el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea, signat a Lisboa el 13 de desembre de 2007. DOUE C-306, de 17.12.2007, pàg. 1.¹
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:0001:0010:ES:PDF>

El Tractat de Lisboa introdueix modificacions substancials en el Tractat de la Unió Europea (TUE) i en el Tractat de la Comunitat Europea, que passa a denominar-se Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE). Amb relació a les qüestions lingüístiques, la principal diferència que aporta el nou Tractat en relació amb la situació actual és la possibilitat que ofereix l'article 55, punt 2, del TUE i, per remissió, l'article 358 del TFUE, que les versions consolidades d'aquests dos tractats puguin ser traduïdes, sense valor jurídic, a qualsevol altre llengua que determinin els estats membres entre aquelles que, en virtut de l'ordre constitucional d'aquests estats, gaudeixen d'un estatut de llengua oficial en tot o en part del seu territori. Els estats membres que vulguin acollir-se a aquesta possibilitat facilitaran una còpia certificada de les traduccions que serà dipositada en els arxius del Consell.

A més d'aquests articles, esmentem a continuació la resta de disposicions específiques d'ambdós tractats, TUE i TFUE, relatives als aspectes lingüístics, tal com han quedat formulades després de les modificacions que hi ha introduït el Tractat de Lisboa. La numeració dels articles correspon a les versions consolidades facilitades per la Secretaria del Consell i es basa en la taula de correspondències que el mateix Tractat de Lisboa incorpora.

Quant al TUE, l'únic article que conté disposicions relatives a les llengües és l'article 55 (antic art. 53 TUE), ja citat. Aquest article, a part del contingut que ja hem esmentat referit al seu punt 2, determina, en el punt 1, en quines llengües estarà redactat el Tractat i tindrà valor autèntic. Es tracta de les llen-

* Narcís Mir, Afers Institucionals, Delegació del Govern de la Generalitat davant la Unió Europea.

1. Fent excepció del criteri general que seguim en aquesta crònica de comentar la normativa adoptada per la Unió segons la data de la seva publicació en el DOUE, en aquesta ocasió, atesa la seva especial importància, esmentem en primer lloc els comentaris referits al Tractat de Lisboa i a la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea.

gües alemanya, anglesa, búlgara, danesa, espanyola, estoniana, finesa, francesa, grega, hongaresa, irlandesa, italiana, letona, lituana, neerlandesa, maltesa, polonesa, portuguesa, romanesa, eslovaca, eslovena, sueca i txeca. Aquestes seran, per tant, les denominades “llengües dels tractats”.

Vinculat a aquest article i específicament al seu punt 2, cal esmentar també la Declaració 16 annexa a l'Acta final del Tractat de Lisboa, d'acord amb la qual la Conferència en el marc de la qual s'ha elaborat el Tractat afirma que la possibilitat de les traduccions del text dels tractats consolidats a llengües no oficials de la Unió expressa el seu compromís respecte de la diversitat cultural i lingüística. A continuació, la mateixa declaració assenyala que els estats membres que vulguin acollir-se a aquesta possibilitat hauran de comunicar al Consell la intenció de fer-ho en un termini de sis mesos amb posterioritat a la data de signatura del Tractat.

Pel que fa al TFUE, a part del ja esmentat article 358, cal destacar molt especialment l'article 342 (antic art 290 TCE) pel fet que constitueix la disposició bàsica que determina el règim lingüístic de les institucions de la Unió. Així doncs, aquest article preveu que, sens perjudici de les disposicions específiques de l'Estatut del Tribunal de Justícia, el règim lingüístic de les institucions de la Unió és establert pel Consell, el qual s'haurà de pronunciar per unanimitat i per via de reglaments. En relació amb l'actual article 290 TCE, la novetat principal és la previsió expressa del tipus d'acte normatiu (reglaments) a través del qual el Consell s'haurà de pronunciar.

D'altres articles del TFUE relacionats directament amb la llengua són els següents:

L'article 20 (antic art. 17. TCE) assenyala que els ciutadans de la Unió tenen el dret de dirigir-se al Parlament Europeu, de recórrer al Defensor del Poble Europeu, i el dret d'adreçar-se a les institucions i als òrgans consultius de la Unió en una de les llengües dels tractats i de rebre una resposta en la mateixa llengua.

L'article 24 (antic art. 21 TCE), paràgraf tercer, disposa també que qualsevol ciutadà de la Unió pot escriure a qualsevol institució o organisme previst en el present article o en l'article 13 del Tractat de la Unió europea, en una de les llengües esmentades en l'article 55, paràgraf primer, del Tractat de la Unió europea, i rebre una resposta redactada en la mateixa llengua.

L'article 118 (es tracta d'un article de nova redacció) disposa, en relació amb la protecció dels drets de propietat intel·lectual, que el Consell establirà per via de reglaments, els règims lingüístics dels títols europeus.

L'article 165 (antic art. 148 TCE), inclòs dintre del títol XII dedicat a les polítiques d'educació, formació professional, joventut i esport, disposa, en el punt 2, que l'acció de la Unió es dirigirà a desenvolupar la dimensió europea de l'educació, sobretot en relació amb l'aprenentatge i la difusió de les llengües dels estats membres.

Diversos protocols annexos als TUE i al TFUE contenen també disposicions relatives a les qüestions lingüístiques.

El Protocol número 1, relatiu al paper dels parlaments nacionals en la Unió europea, disposa, en l'article 4, que els projectes d'actes legislatius els seran transmesos en les llengües oficials de la Unió. La mateixa disposició es conté en l'article 6 del Protocol número 2, relatiu a l'aplicació dels principis de subsidiarietat i proporcionalitat.

El Protocol número 3, relatiu a l'Estatut del Tribunal de Justícia de la Unió Europea, preveu, en l'article 64, que les normes relatives al règim lingüístic aplicable al Tribunal s'establiran mitjançant reglaments del Consell, que es pronunciarà per unanimitat. D'altra banda, l'article 7 de l'annex 1 a aquest protocol, que es refereix al Tribunal de la Funció Pública de la Unió europea, preveu que les disposicions relatives al seu règim lingüístic seran les relatives al Tribunal General.

Finalment, l'Acta final del Tractat conté una Declaració de la República de Letònia i de la República d'Hongria (la Declaració 58) relativa a l'ortografia del nom de la moneda única en els tractats, d'acord amb la qual afirma que l'ortografia del nom de la moneda única, i també dels seus derivats, utilitzada en les versions letona i hongaresa dels tractats, no té cap incidència sobre les regles existents en la llengua letona i en la llengua hongaresa.

Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea. DOUE C-303, de 14.12.2007, pàg. 1.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:ES:PDF>

L'article 21 de la Carta, relatiu al principi de no-discriminació, estableix que es prohibeix tota mena de discriminació i, en particular, la que s'exerceixi, entre d'altres, per raó de llengua.

L'article 41, referit al dret a una bona administració, estipula, en l'apartat 4, que qualsevol persona podrà adreçar-se a les institucions de la Unió en una de les

llengües dels tractats i haurà de rebre una resposta en aquesta mateixa llengua. D'altra banda, també hi ha algunes consideracions sobre la llengua en el document d'Explicacions que acompanya la Carta i que serveix per interpretar-la. Així, en relació amb l'article 6 de la Carta, relatiu al dret a la llibertat i a la seguretat, el document d'Explicacions assenyala que el contingut d'aquest article es correspon amb el de l'article 5 del Conveni Europeu de Drets Humans (CEDH), d'acord amb el qual «qualsevol persona detinguda preventivament ha de ser informada, en el termini més breu possible, i en una llengua que compregui, dels motius de la seva detenció i de qualsevol acusació que se li formuli». També, quant a l'article 48 de la Carta, relatiu a la presumpció d'innocència i drets de la defensa, l'Explicació corresponent indica que coincideix amb els apartats 2 i 3 de l'article 6 del CEDH, els quals estableixen que qualsevol acusat té dret a ser informat, en el termini més breu possible, de manera detallada, i en una llengua que compregui, de la naturalesa i de la causa de l'acusació que se li formula (3.a), i a ser assistit gratuïtament per un intèrpret si no comprèn o no parla la llengua que fa servir l'audiència. (3.e).

Reglament (CE) núm. 834/2007, del Consell, de 28 de juny de 2007, sobre producció i etiquetatge dels productes ecològics, i pel qual es deroga el Reglament (CEE) núm. 2092/91. DOUE L-189, de 20.07.2007, pàg. 1.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:189:0001:0023:ES:PDF>

L'atès 23 del Reglament indica que, per tal de protegir els consumidors i garantir la competència lleial, s'ha d'evitar l'ús en productes no ecològics dels termes que es fan servir per distingir els productes ecològics, en tota la Comunitat i independentment de la llengua que s'utilitzi. D'altra banda, i dintre del títol V del Reglament dedicat a l'etiquetatge, l'article 23.1 indica que els termes enunciats, els seus derivats o les seves abreviatures, com ara "bio" o "eco", utilitzats de manera aïllada o combinada es podran utilitzar en tota la Comunitat i en qualsevol llengua comunitària.

Reglament de procediment del Tribunal de la Funció Pública de la Unió Europea, de 25 de juliol de 2007. DOUE L-225, de 29.08.2007, pàg. 1.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:225:0001:0029:ES:PDF>

L'article 29 del Reglament conté la disposició general bàsica relativa al règim lingüístic del nou Tribunal. Concretament indica que, en aquesta matèria, li

seran d'aplicació les disposicions previstes en el Reglament de procediment del Tribunal de Primera Instància. Altres disposicions en matèria lingüística del present Reglament són: l'article 27.4, que, en relació amb les deliberacions del Tribunal, preveu que, a petició d'un dels jutges, qualsevol qüestió que hagi de ser sotmesa a votació es formularà prèviament en la llengua de la seva elecció i es comunicarà per escrit a la resta de jutges; l'article 34, relatiu a la presentació d'escrits processals, que en l'apartat 2 preveu que les Institucions presentaran traduccions de tots els escrits processals que hagin redactat a les altres llengües indicades en el Reglament 1 del Consell (reglament lingüístic general de les institucions de la Unió europea); l'article 67, referent a les comissions rogatòries, que preveu la traducció, si escau, a la llengua o llengües oficials de l'estat membre destinatari de l'acte enviada pel secretari a l'autoritat competent; i, finalment, l'article 121, que preveu que el present Reglament serà autèntic en les llengües de procediment que s'esmenten en el Reglament de procediment del Tribunal de Primera Instància (actualment les 23 llengües oficials de les institucions de la Unió europea).

Instruccions al secretari del Tribunal de Primera Instància de les Comunitats Europees, de 5 de juliol de 2007. DOUE L-232, de 4.09.2007, pàg. 1.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:232:0001:0006:ES:PDF>

Diverses disposicions d'aquestes Instruccions tenen a veure amb aspectes vinculats a la llengua. Es tracta dels articles 3 (registre), 7 (denegació de documents i subsanació), 9 (traduccions), 13 (visites i actes), 18 (publicacions) i, finalment, 21 (entrada en vigor i autenticitat). En tots aquests casos es fa referència, en general, a les llengües de procediment amb les quals treballa el Tribunal, llevat d'alguna referència específica —article 7.5— a una llengua distinta de la de procediment com ara en el cas que una demanda d'intervenció sigui efectuada per un tercer distint d'un estat membre.

Instruccions pràctiques a les parts. DOUE L-232, de 4.09.2007, pàg. 7.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:232:0007:0016:ES:PDF>

El punt 58 de les Instruccions, dedicat a la subsanació de l'escrit de la demanda, preveu que un defecte formal d'aquesta —i que, per tant, haurà de ser esmenat— pugui ser la no traducció a la llengua de procediment dels documents redactats en una altra llengua. D'altra banda, el punt 98 recorda als

lletrats que, segons els casos, només alguns membres del Tribunal de Primera Instància segueixen els informes orals en la llengua en què s'exposen i que la resta els segueixen amb la interpretació simultània. En aquest sentit, es demana als lletrats que, per facilitar el desenvolupament del procediment i garantir la qualitat de la interpretació, parlin lentament fent ús del micròfon.

Directiva 2007/46/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 5 de setembre de 2007, per la qual es crea un marc per a l'homologació dels vehicles de motor i dels remolcs, sistemes, components i unitats tècniques independents destinats als esmentats vehicles. DOUE L-263, de 9.10.2007, pàg. 1.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:263:0001:0160:ES:PDF>

Els articles 18 i 37 de la directiva es refereixen, respectivament, al certificat de conformitat i a la informació als usuaris. Pel que fa al primer aspecte, el punt 2 de l'article 18 preveu que el certificat de conformitat estarà redactat en una de les llengües oficials de la Comunitat i que qualsevol estat membre podrà sol·licitar que sigui traduït a la seva pròpia llengua o llengües. Quant a l'article 37, el seu apartat 2 disposa que el fabricant posarà a disposició dels usuaris tota la informació pertinent i les instruccions necessàries que descriguin les condicions especials o restriccions d'ús relacionades amb un vehicle, un component o una unitat tècnica independent; aquesta informació, diu a continuació, s'haurà de facilitar en les llengües oficials de la Comunitat.

Reglament (CE) núm. 1336/2007, de la Comissió, de 15 de novembre de 2007, que modifica el Reglament (CE) núm. 557/2007, pel qual s'estableixen les disposicions d'aplicació del Reglament (CE) núm. 1028/2006, del Consell, sobre les normes de comercialització dels ous. DOUE L-298, de 16.11.2007, pàg. 3.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:298:0003:0005:ES:PDF>

El Reglament adoptat incorpora al Reglament que modifica un nou annex —l'annex V—, que conté les expressions lingüístiques amb què s'hauran d'escriure les mencions relatives al marcatge d'ous importats de tercers estats. Aquestes expressions es formulen en les vint-i-tres llengües oficials de les institucions de la Comunitat.

Reglament núm. 16 de la Comissió Econòmica per a Europa de les Nacions Unides (CEPE/ONU) — Prescripcions uniformes relatives a l'homologació de: I. Cinturons de seguretat, sistemes de retenció, sistemes de retenció infantil i sistemes de retenció infantil ISOFIX, per a ocupants de vehicles de motor; II. Vehicles equipats amb cinturons de seguretat, sistemes de retenció, sistemes de retenció infantil i sistemes de retenció infantil ISOFIX. DOUE L-313, de 30.11.2007, pàg. 58.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:313:0058:0143:ES:PDF>

Els annexos 9 i 17 del Reglament determinen, respectivament, que les instruccions dels cinturons de seguretat hauran d'estar redactades en la llengua o llengües del país en què es comercialitzi, i que la informació que el fabricant del vehicle ha d'incloure en el manual d'instruccions, en aquest cas la relativa als sistemes de seguretat infantil, haurà de figurar en la llengua nacional o, almenys, en una de les llengües nacionals del país en què es comercialitzi.

(Val a dir que aquest Reglament, tot i que es publica en el DOUE, no és una disposició de naturalesa comunitària, sinó un acte adoptat per un òrgan específic creat per un acord internacional).

Reglament (CE) núm. 1371/2007, del Parlament Europeu i del Consell, de 23 d'octubre de 2007, sobre els drets i les obligacions dels viatgers de ferrocarril. DOUE L-315, de 3.12.2007, pàg. 14.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:315:0014:0041:ES:PDF>

L'article 27 del Reglament indica que l'empresa ferroviària establirà un sistema de tramitació de reclamacions relatives als drets i les obligacions previstos en el Reglament i oferirà als viatgers àmplia informació sobre la forma de posar-s'hi en contacte i sobre la seva llengua o llengües de treball. Amb relació a la informació dels viatgers sobre els seus drets, l'article 29, per la seva banda, estableix que les empreses ferroviàries, els administradors d'estacions i els operadors turístics podran usar un resum de les disposicions d'aquest Reglament preparat per la Comissió en totes les llengües oficials de les institucions de la Unió europea. D'altra banda, el Reglament publica en el seu annex I un extracte de les regles uniformes relatives al contracte de transport internacional de viatges i equipatges per ferrocarril (CIV), algunes de les disposicions del qual es refereixen a la qüestió de la llengua. És el cas de les disposicions que assenyalen que les condicions generals de transports hauran de determi-

nar la forma i el contingut dels títols de transport, del taló d'equipatge i del taló de transport, en tots tres casos indicant també la llengua i els caràcters en què hauran d'estar impresos i emplenats.

Directiva 2007/59/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 23 d'octubre de 2007, sobre la certificació dels maquinistes de locomotores i trens en el sistema ferroviari de la Comunitat. DOUE L-315, de 3.12.2007, pàg. 51.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:315:0051:0078:ES:PDF>

L'article 6 de la Directiva, relatiu a la propietat, la llengua i els organismes emissors de llicències i certificacions, estipula, en el seu punt 1, que quan una autoritat competent expedeixi llicències en una llengua nacional que no sigui una de les llengües comunitàries, redactarà una versió bilingüe de les llicències, que inclogui una de les llengües comunitàries. El punt 2 d'aquest article 6 preveu el mateix sistema per a les certificacions emeses per una empresa ferroviària o una autoritat gestora d'infraestructures. En aquest sentit, l'annex I de la Directiva, que prescriu el model comunitari de llicència i certificat harmonitzat complementari, preveu en el punt 2 que la cara anterior de la llicència ha de contenir la menció "llicència de maquinista" impresa en la llengua o llengües de l'estat membre emissor. Finalment, l'annex VI conté un apartat específic, el número 8, on es determina que els maquinistes que hagin de comunicar-se amb l'administrador d'infraestructures sobre qüestions essencials relacionades amb la seguretat hauran de posseir la necessària competència lingüística en l'idioma que aquest últim indiqui.

Reglament (CE) núm. 1494/2007, de la Comissió, de 17 de desembre de 2007, pel qual s'estableixen, de conformitat amb el que disposa el Reglament (CE) núm. 842/2006, del Parlament Europeu i del Consell, la forma d'etiquetatge i els requisits addicionals d'etiquetatge dels productes i aparells que continguin gasos fluorats d'efecte hivernacle. DOUE L-332, de 18.12.2007, pàg. 25.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:332:0025:0026:ES:PDF>

L'atès 3 del Reglament indica que, per facilitar-ne la claredat, cal determinar els termes precisos amb què ha d'estar redactada la informació que figura en les etiquetes i que els estats membres han de poder decidir que s'utilitzin les llengües oficials de l'estat en aquestes etiquetes. Consegüentment, l'article 2 del Reglament, relatiu als requisits de l'etiquetatge, disposa que els estats

membres podran condicionar la comercialització en el seu territori dels productes i aparells als quals es refereix el Reglament al fet que estiguin etiquetats en les llengües oficials de l'estat.

Directiva 2007/65/CE, del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de desembre de 2007, per la qual es modifica la Directiva 89/552/CEE, del Consell, sobre la coordinació de determinades disposicions legals, reglamentàries i administratives dels estats membres relatives a l'exercici d'activitats de radiodifusió televisiva. DOUE L-332, de 18.12.2007, pàg. 27.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:332:0027:0045:ES:PDF>

Els atesos 33 i 64 de la Directiva fan esment de qüestions vinculades a la llengua. Així, l'atès 33 assenyala que els estats membres, per determinar cas per cas si una emissió difosa per un prestador del servei de comunicació establert en un altre estat membre està totalment o principalment dirigida al seu territori, podran al·legar indicadors com ara la llengua principal del servei. Per la seva banda, l'atès 64 fa referència al llenguatge de signes i al subtitulat, la descripció acústica i els menús de pantalla fàcilment comprensibles, com a aspectes que faciliten l'accessibilitat a la comunicació audiovisual, per part, especialment, de les persones discapacitades i les d'edat avançada.

Conveni relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil. DOUE L-339, de 21.12.2007, pàg. 3.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:339:0003:0041:ES:PDF>

L'article 79 del Conveni, en relació amb l'annex VIII, determina les llengües en les quals estarà redactat i tindrà la consideració d'autèntic. Aquestes llengües corresponen a les vint-i-tres llengües oficials actuals de la Unió europea. D'altra banda, i atesa la possibilitat d'adhesió posterior al Conveni d'estats que no formen part de la Unió Europea, els articles 73 i 77 preveuen també les qüestions vinculades a l'autenticitat i a la traducció del Conveni a les llengües dels nous estats que en siguin parts contractants. A més, i pel que fa a determinades declaracions que puguin fer aquests mateixos estats en relació amb determinades qüestions de competència, procediment o execució, l'article IV del protocol número 1 del Conveni preveu que se'n facin traduccions a l'anglès i al francès, i que les parts contractants proporcionin les traduccions a les seves llengües respectives.